

В І Д Г У К

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора **Нідзельського Михайла Яковича** на дисертацію **Черних Ніни Сергіївни «Клініко-лабораторне обґрунтування конструкції замкових кріплень часткових знімних протезів з різним ступенем жорсткості»**, представлену на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія

Актуальність теми

Порушення цілісності зубного ряду супроводжується перебудовою кісткової тканини, призводить до стійких змін у функціональному стані жувального апарату. Відсутність навіть одного бічного зуба збільшує термін жування, що призводить до втрати жувальної ефективності та розладу компенсаторних механізмів. Одним з найпоширеніших способів лікування дефектів зубних рядів – є знімне протезування. Застосовуючи для лікування дефектів зубних рядів знімні конструкції слід пам'ятати, що вони можуть ускладнювати патологічні зміни в тканинах протезного поля.

Одним з популярних варіантів відновлення дефектів зубних рядів першого та другого класу за Кеннеді є знімне бюгельне протезування з замковим кріпленням. Даний вид протезів має низку позитивних характеристик: швидка адаптація хворих до протезів, високий естетичний ефект, легкість в експлуатації. Однак, при використанні даного кріплення протезів необхідно враховувати багато факторів, таких як: стан опорних зубів, стан слизової оболонки, величина дефекту тощо. Тільки при дотриманні всіх вимог до клініко-лабораторних етапів виготовлення знімних бюгельних протезів з замковими кріпленнями та застосування різних варіантів механіко-математичного моделювання можна досягти успіху в лікуванні. Тому, визначення чітких показань до застосування замкових кріплень різних конфігурацій, які б базувалися на результатах сучасних методів обстеження пацієнтів в клініці ортопедичної стоматології є актуальним питанням.

**Зв'язок роботи з державними чи галузевими науковими програмами,
темами, планами**

Дисертаційна робота Черних Н.С. є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри ортопедичної стоматології Національного медичного університету ім. Богомольця «Етіологія, ортопедичне лікування і профілактика порушень зубощелепного апарату» (№ Держ.реєстрації 0106U002347). Автор є безпосереднім виконавцем фрагментів досліджень, присвячених розробці, експериментальному обґрунтуванню, клінічній апробації, сформульовані основні висновки та рекомендації, розроблена математичні модель системи «Протез-щелепа».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на сучасному науковому рівні і достатньому клінічному матеріалі. Для досягнення поставленої мети дисертантом було поставлено п'ять завдань, які вирішувалися автором на значному обсязі клінічних, лабораторних та технологічних методів дослідження із застосуванням електронної мікроскопії та статистичної обробки матеріалу. Вони є інформативними, актуальними, як у науковому, так і у практичному плані.

Визначені автором наукові положення, висновки та практичні рекомендації достатньо аргументовані і відповідають поставленій меті та завданням дослідження, мають теоретичне та практичне значення і підтверджені результатами клінічного обстеження достатньої кількості пацієнтів, які ретельно оброблені методами статистичної обробки, і не викликають сумніву щодо їхнього ступеня ймовірності.

Наукова новизна дисертаційної роботи Черних Н.С. полягає в комплексному аналізі застосування замкових кріплень, математичному моделюванні, розподілу жувального навантаження в конструкції бюгельного протеза. Застосування методики корекції оклюзійних співвідношень за

допомогою діагностичного приладу Tekscan дозволяє своєчасно діагностувати ділянки перевантаження опорних зубів та усунути їх. Визначено і впроваджено алгоритм конструювання часткового знімного протезу на атачменах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в рекомендації вдосконаленого метода лікування пацієнтів частковими знімними протезами на атачменах з оптимізацією жувального навантаження на пародонт опорних зубів, зменшенні кількості ускладнень і як результат покращення якості лікування пацієнтів з частковим дефектами зубних рядів.

Публікації. Основні положення дисертації висвітлені в 5 друкованих працях, із них 4 – у видання рекомендованих ВАК України, однак 1 наукова стаття у міжнародному науковому журналі, 1 – патент України на корисну модель.

Характеристика змісту роботи

Дисертаційна робота Черних Ніни Сергіївни написана українською мовою, на 189 сторінках принтерного тексту і складається зі вступу, огляду літератури, розділу «Матеріали та методи», розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів висновків та практичних рекомендацій, списку використаних джерел кількості 155 джерел. Дисертаційна робота ілюстрована 49 рисунками та 40 таблицями.

Вступ. У вступі автор обґрунтовує актуальність обраної теми, її зв'язок з науковими програмами та завданням дослідження.

Метою дослідження стало підвищення якості надання ортопедичної допомоги пацієнтам з частковими дефектами зубних рядів, шляхом дослідження біомеханіки часткових знімних протезів, з фіксацією замковими кріпленнями з різним ступенем жорсткості в залежності від клінічних умов. Відповідно до мети сформульовані 5 завдань дослідження.

Як зауваження до цього розділу, необхідно відмітити: у назві роботи необхідно було б уточнити локалізацію дефектів зубних рядів. Викладений матеріал має погрішності в структуризації. Виявляються не коректними вирази, наприклад: «...показання до способу заміщення часткових знімних протезів...».

Розділ I. «Функціональні порушення зубощелепного апарату при двосторонньому кінцевому дефекті зубного ряду» викладений на 18 сторінках друкованого тексту та описує історію використання протезів із замковою фіксацією, особливості даного виду протезування, проблеми, які виникають на етапах лікування. Автор дослідила достатню кількість літературних джерел. Розділ складається з двох підрозділів: 1.1 «Замкові кріплення: історія розвитку та шляхи вирішення проблеми «кінцевого сидла» при протезуванні пацієнтів з частковою втратою зубів» та 1.2 «Аналіз використання часткових знімних протезів та способи їх фіксації при лікуванні дефекті зубних рядів». В кінці розділу є висновок.

Зауваження: На нашу думку, підрозділ 1.1 та 1.2 доречно поміняти місцями. Деякі ствердження автора, які сформульовані у огляді літератури, не коректні (стор. 25, 26, 27, 28).

Розділ II. «Матеріали та методи досліджень» складається з 10 підрозділів, які описують загальну характеристику обстежених пацієнтів, клінічні методи дослідження та усі інструментальні методи обстеження хворих. Містить описання визначення жувальної ефективності та статистичний аналіз отриманих даних. Викладений на 22 сторінках. Застосовані автором методи дослідження сучасні, інформативні. Розділ ілюстровано 11 малюнками та 3 таблицями. Розділ закінчується висновком.

При ознайомленні з даним розділом з'явилися зауваження щодо описання інструментальних методів обстеження. На нашу думку, підрозділи 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 можна було б об'єднати в один підрозділ. Представлені малюнки в розділі, на нашу думку, мають незначну інформативність (рис. 2.2, 2.3, 2.4, 2.8, 2.9, 2.10), а більшість із них рекламують фірму-виробника інструментарію.

Розділ III. «Аналіз стану зубощелепного апарату при двосторонньому кінцевому дефекті зубного ряду» представлений на 53 сторінках та вміщує 8 підрозділів, в яких дисертант докладно та послідовно наводить характеристики груп пацієнтів. Описує результати лікування хворих з частковими дефектами зубних рядів бюгельними протезами. Розділ добре ілюстрований і має 13 таблиць та 27 малюнків. В підрозділах описаний аналіз стану зубощелепного

апарату при двосторонніх дефектах зубного ряду. Приводяться отримані дані щодо виявлення рухомості зубних рядів за допомогою «періотесту-М» в різні терміни спостереження. Наданий матеріал вивчення стану мікроциркуляторного русла пародонта опорних зубів за допомогою доплерівської флоурометрії. За допомогою T-Scana вивчено різні варіанти оклюзії зубів на різних етапах адаптації до протезів. Цей підрозділ добре документально підтверджений фактичним матеріалом в табличній формі та малюнками. Досліджена біомеханіка часткових знімних протезів, що фіксувались замковими кріпленнями з різним ступенем жорсткості залежно від клінічних умов. Досить переконливим є, на нашу думку, отримані результати електроміографічних досліджень, представлених в підрозділі 3.7. Розділ закінчується приведеними клінічними випадками. Результати дослідження відображені у відкритих фахових публікаціях.

Однак, до цього розділу у нас виникло зауваження: на нашу думку, немає необхідності описання в 3 розділі механізму атрофії альвеолярних відростків.

Запитання:

1. Яка опора була на фронтальних зубах?
2. Ви приводите значний відсоток ускладнень після протезування у вигляді функціональних перевантажень опорних зубів, переломи коренів зубів і навіть їх видалення. Яка причина, на Вашу думку, призводить до таких ускладнень?

Розділ IV. «Ортопедичне лікування пацієнтів з двосторонніми необмеженими дефектами» представлений двома підрозділами на 22 сторінках містять обґрунтування показань до способу заміщення дефектів зубних рядів частковими знімними протезами з різним ступенем жорсткості замкових кріплень та алгоритм користування частковими знімними протезами з різним ступенем жорсткості в залежності від клінічних умов та терміну користування. Розділ закінчується висновком.

Зауваження: на нашу думку, в цьому розділі було б доречно додати ілюстраційний матеріал. Хотілося б отримати більш розгорнуту інформацію щодо можливості шинування незнімною конструкцією всіх опорних зубів за

показаннями. В кінці підрозділу бажано було б привести публікації отриманих результатів.

«Узагальнення результатів дослідження» викладене на 12 сторінках принтерного тексту, де автором детально підводить підсумки проведеного дослідження, обґрунтовує і аналізує результати проведеної роботи.

Висновки та практичні рекомендації логічно витікають із проведених досліджень і спостережень, відповідають поставленій меті і завданням, зрозумілі та відображають суть даної дисертаційної роботи. Автореферат повністю співпадає з основними положеннями дисертації. Зауваження, які представлені в тексті відгуку, не є принциповими і не зменшують цінності отриманих результатів. Наведене вище дає змогу зробити заключення, що дана дисертаційна робота виконана на високому науково-методичному рівні і безумовно заслуговує позитивної оцінки.

«Список використаних джерел». Автором опрацьована достатня кількість літературних джерел, однак, на нашу думку, деякі видання дещо застарілі.

У порядку дискусії хотілося б почути відповіді на деякі запитання, що виникли під час ознайомлення з роботою:

1. Чому Вами були обрані такі терміни спостереження (1 місяць, 3 місяці, 10 місяців, 14 місяців, 24 місяці)?
2. Чому для дослідження Ви обрали хворих з висотою клінічної коронки 7-8 мм?
3. З якого матеріалу виготовлялися бази бюгельних протезів?
4. В яких клінічних випадках виготовлялися куксові вкладки? Чому виникали переломи кореня зуба?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота **Черних Ніни Сергіївни «Клініко-лабораторне обґрунтування конструкції замкових кріплень часткових знімних протезів з різним ступенем жорсткості»**, представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, є самостійним завершеним науковим дослідженням,

виконаним на сучасному рівні, і відповідає спеціальності 14.01.22-стоматологія. У ході проведеного комплексного дослідження отримані нові науково обґрунтовані результати, направлені на теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання сучасної ортопедичної стоматології, яке полягає у підвищенні якості надання ортопедичної допомоги пацієнтам з частковими дефектами зубних рядів, шляхом дослідження біомеханіки часткових знімних протезів, з фіксацією замковими кріпленнями з різним ступенем жорсткості в залежності від клінічних умов.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною цінністю, відповідністю змісту і висновків меті та завданням дисертаційна робота **Черних Ніни Сергіївни «Клініко-лабораторне обґрунтування конструкції замкових кріплень часткових знімних протезів з різним ступенем жорсткості»** відповідає вимогам п. 11 "Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України" № 567 від 24.07.2013 відносно дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, а її виконавець заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри післядипломної
освіти лікарів стоматологів-ортопедів
Вищого державного навчального закладу України
"Українська медична стоматологічна академія",
доктор медичних наук, професор

